

РЕЦЕНЗИЯ

от Атанас Николов Атанасов, професор в
Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“
за дисертационния труд на Тодор Петров
**„Развитие на клавирния стил в италианската музика.
Представяне на неизвестни клавирни концерти и
други клавирни творби от периода 1750 – 1860 година“**
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Дисертационният труд на Тодор Петров *„Развитие на клавирния стил в италианската музика“* представлява подробно изследване на голям брой творби от посочения в заглавието период, непознати не само за широката публика, но и за повечето специалисти, занимаващи се с клавирна музика като изпълнители или музиколози. Авторът не случайно се е насочил към тази тема – той с години се е занимавал с търсене и откриване на неизвестни произведения, които той сам да може да изпълнява. Голяма част от разгледаните и анализирани в труда произведения са възстановени от манускрипти лично от него и от негови съмишленици, което представлява един акт със световна значимост относно културното наследство от посочения период.

Тодор Петров е завършил НМУ „Любомир Пипков“ – София в класа по пиано на Милена Куртева и Гина Табакова и БДК (понастоящем Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“) в класа на проф. Богомил Стършенов. Ходил е на уроци и при Величка Савова и Трифон Силяновски. Посещавал е голям брой международни курсове по интерпретация, водени от световноизвестни изпълнители и педагози. Обучението му е предружено и с активна концертна дейност. От 1985 година, когато е назначен за държавен артист, изпълнителската дейност е негово основно занимание. Тодор Петров обогатява изключително много своя клавирен репертоар и прави редица записи в Радио София, някои от които са значими не само за България (например всички клавирни сонати на Вагнер, Вебер, Чайковски и други). Оттогава датира и неговият интерес към рядко изпълнявани или въобще неизвестни произведения за пиано,

като този интерес се разширява и добива своята реализация в настоящия дисертационен труд.

От 1994 година Тодор Петров живее в Италия, където също има активна и богата концертна дейност като солист и камерен изпълнител. От 2007 година е преподавател по пиано във Висшия Музикален Институт в град Сус – Тунис. Той продължава активната си концертна дейност, като от справката за нея става ясно и неговото предпочитание към произведения от епохата на Барока, а също и към малко известни или въобще неизпълнявани в нашата съвременност произведения. Тук намираме и връзката с настоящия труд, в който имаме богата информация за голям брой такива творби.

Разглежданият дисертационен труд на Тодор Петров *„Развитие на клавирния стил в италианската музика. Представяне на неизвестни клавирни концерти и други клавирни творби от периода 1750 – 1860 година”* съдържа увод, три глави, заключение, справка за приносите, приложения и библиография в общ обем от 294 страници. Допълнително бяха представени нотни примери на фрагменти от разглежданите произведения, тъй като тези произведения се представят за първи път пред нашата музикална общественост.

Уводът дава точната посока, в която докторантът насочва своето внимание. От самото начало прави впечатление добрият стил на изказа и езиковата култура на докторанта. Много точно са формулирани основните елементи в един научен труд – обект на труда и предмет на изследването. Целите и задачите са ясно дефинирани, както и методът на изследване – исторически, аналитичен и сравнителен. Важно значение има и чисто практическата насоченост на труда, или както пише авторът *„...описаните и споделени данни и изводи да се изведат от обект на внимание за тесен кръг специалисти и любители, ... да станат достояние на всеки, който потърси систематизирана информация, както и да послужат на младите изпълнители или теоретици-изследователи, посветили се на клавирното изкуство”*.

Основните задачи, които си е поставил докторантът Тодор Петров, всъщност се решават конкретно в трите глави на дисертационния труд.

Първа глава е посветена на исторически факти от античността до посочения в заглавието период. Изключително подробно е проследено историческото развитие на Италия, като е обърнато особено внимание на културните ценности, създадени през различните периоди. Считам, че фактическият материал, извлечен от различни източници, е твърде обемист и в известна степен измества вниманието на читателя от същността на научната разработка. Все пак е спазена известна мярка, за да не се превърне научният труд в исторически справочник. Тази забележка не важи за заключенията на автора, свързани със стиловите белези и съдържанието на музикалните произведения, създадени през различните епохи. Важно място в тази глава заема информацията за зараждането и историческото развитие на клавишните инструменти – едно почти енциклопедично изложение. Според мен тази част от дисертационния труд може да бъде разглеждана отделно, а също и да бъде публикувана след известно прередактиране и подреждане като една богата историческа справка под формата на студия.

В глава втора – „Развитие на италианската музика в периода от 1750 до 1860 година” – по-скоро се разглежда развитието на музиката преди посочения период и в този смисъл заглавието не отговаря на реалното съдържание. Налице е подробно описание на различните школи в Италия, развили се около големите градове, станали и културни центрове – Венеция, Флоренция, Неапол, Рим. Представен е фактически материал, илюстриращ огромната проучвателна и изследователска дейност на докторанта Тодор Петров. Изведено е важно заключение: *„Големият успех на италианската музика и нейното силно влияние върху музикалните школи на другите държави се крие и в особено ефективната система на преподаване...”*, т. е. посочена е една от основните причини за развитието, а именно качествената педагогическа работа с младите и развиващи се музиканти. Важна роля в това обучение има усвояването на така нареченото „партименто” – реализиране на *basso continuo* (цифрован бас). Тази част от обучението се разпространява в цяла Европа и дава своя отпечатък върху изграждането и на най-известните и до наши дни композитори. Обърнато е внимание и на развитието на клавирната музика, както и конкретно на клавирния концерт. За мое съжаление

има някои неточности и непълноти относно развитието на клавирния концерт, а също и факта, че изложението за развитието на клавирния концерт продължава в точката за Басо континуо, като въпросът за *basso continuo* е развит непълно и без изясняване на ролята и начина за изграждане на тази партия.

В тази глава е обърнато внимание и на употребата на различните нотни ключове. Засегнати са и някои проблеми, свързани с възстановяване на партитура от манускрипт – занимание, изискващо много време, търпение и специфични познания, които очевидно Тодор Петров е придобил в практическата си дейност. А относно състава на оркестъра като брой изпълнители през разглеждания период докторантът цитира един принцип („правило на Хайдн”), който е доста спорен от съвременна гледна точка.

Център и най-съществена част на труда представлява трета глава, в която се разглеждат и анализират голям брой произведения, възстановени от ръкописи.

В тази глава отново е налице връщане в по-ранен от посочения в заглавието период (тук има подзаглавие „*Италиански композитори от 15 и 16 век*”), като наред с някои известни и други по-непознати за съвременния слушател автори от 15 и 16 век са добавени и данни за Чимароза, Клементи, Доницети и Росини. Очевидно периодът не е точно прецизиран.

Значителна историческа стойност има информацията за авторите от 15 и 16 век. Покрай детайли от техните биографични данни докторантът Тодор Петров добавя и необходимата информация за различните жанрове, както и характеристика на стиловите особености на музиката от този период. Специално внимание е отделено на композиторските органно-клавирни школи в Италия, като е поставена на централно място като най-значима Неаполитанската школа. Считаю, че изобилието от информация, която предлага докторантът, може да бъде изключително полезна не само за професионалистите, занимаващи се с музиката от тази епоха, но и за по-широк кръг читатели.

По-нататък в обем от почти 200 страници докторантът Тодор Петров представя голям брой клавирни концерти и сонати, почти непознати на съвременните слушатели (22 концерта и 34 сонати). Тъй

като не считам за необходимо да ги изброявам, ще дам най-обща характеристика на тази най-съществена и най-трудоемка част от дисертационния труд. Тодор Петров е направил подробен структурен и интерпретационен анализ на тези произведения, като е видно неговото лично отношение – като музикант, който е намерил, дешифрирал и изпълнил концертите и сонатите. Не мога да твърдя със сигурност дали формалният анализ е точен, тъй като не познавам тези произведения, а изпратените впоследствие нотни материали представляват само фрагменти от разглежданите творби – по този начин не е възможно да се добие представа за цялостната им структура. Приемам на доверие формалния анализ, още повече че навсякъде е обърнато внимание на хармоничния и тонален план – елемент, понякога пренебрегван от изследователите. Докторантът показва и своето виждане за интерпретацията на тези творби, което е съществен приносен момент. Давам висока оценка именно на тази, най-съществена част от дисертационния труд на Тодор Петров.

Заклучението на труда е кратко, но изчерпателно и по същество, като обобщава изложението в трите глави. Поставените задачи са изпълнени и основната цел е постигната. Отново обръщам внимание на високото ниво на езикова култура на докторанта – необходима предпоставка за цялостно представяне. Стилът на писане е гъвкав, на места колоритен, като има добре балансирано съчетание между теоретично изследване и практически препоръки.

Изложените от автора приноси в настоящия труд са безспорни и аз не бих искал да ги изброявам.

Като приложение на дисертационния труд докторантът представя биографични данни за композиторите, чиито произведения са изследвани и изпълнени от него. В тези биографии има много интересни подробности, които дават представа за цялостната картина на музикалния живот в Италия през разглеждания период.

В библиографията присъстват предимно италиански източници, което е понятно и напълно обосновано, както и интернет сайтове.

В заключение бих обобщил: дисертационният труд на Тодор Петров *„Развитие на клавирния стил в италианската музика. Представяне на неизвестни клавирни концерти и други клавирни творби от периода 1750 – 1860 година”* е теоретико-историческо изследване с практическа насоченост и има важно значение не само за българското, но и за общеевропейското музиковедие. Трудът има приносен характер както с реализацията на конкретно поставените цели и задачи, така и като цяло. **Давам положителна оценка за представения дисертационен труд и предлагам на научното жури да присъди на Тодор Петров образователната и научна степен „Доктор”.**

Подпис:

(Проф. Атанас Атанасов)

София, 14.09.2018 г.